

Erfgoed en musea als pijlers van het post-covid19-beleid

Open brief aan de eerste minister, mevrouw Sophie Wilmès, aan de minister-presidenten van de Gewesten, de heren Jambon, Di Rupo en Vervoort, aan de minister-presidenten van de Gemeenschappen, de heren Jambon, Jeholet en Paasch, aan de parlementsleden van de deelregeringen, aan de burgemeesters en aan de Belgische politieke klasse in haar geheel.

Erfgoed – roerend of onroerend, materieel of immaterieel – is meer dan vrijetijdsbesteding. Het is een bron van betekenisgeving en identiteit voor gemeenschappen en individuen. Als medium voor het uitdrukken van waarden, gemeenschapsvorming en structuur in onze relaties met anderen, is erfgoed essentieel voor het welzijn van individuen en gemeenschappen doorheen zijn symboliek en zijn esthetische dimensie.

Erfgoed is ook synoniem van inclusieve sociale ontwikkeling. Met laagdrempelige toegankelijkheid en ontsluiting van erfgoed, onder meer met schoolprogramma's of een waaier van activiteiten, delen we een gevoel van samenhang en wederzijds respect en houden we een gemeenschappelijk doel voor ogen. Erfgoed heeft het potentieel om bij te dragen tot de sociale cohesie van een gemeenschap en om de ongelijkheid te verminderen.

Erfgoed speelt eveneens een belangrijke economische rol en is onlangs door de Verenigde Naties erkend als een instrument voor duurzame ontwikkeling door het scheppen van lokale werkgelegenheid op het gebied van toerisme, conservatie, bouw, voedselwinning en artistieke productie.

Erfgoedsites en musea vervullen samen de rol van ambassadeurs van cultureel erfgoed in zijn vele vormen.

Erfgoed in al zijn diversiteit is door verschillende internationale organisaties, zoals ICOMOS, ICCROM, ICOM, Unesco, de VN of de Wereldbank, erkend als centrale speler ter versterking van de sociale veerkracht* van individuen en gemeenschappen na traumatische gebeurtenissen, zoals oorlogen, natuurrampen of pandemieën. Musea en erfgoedsites spelen in zulke situaties een bijzondere rol. Zij sterken getroffen individuen en gemeenschappen zodat ze in staat zijn zichzelf opnieuw op te bouwen en zich als het ware heruit te vinden in de toekomst. Dit kan zowel door een beroep te doen op lokale economische mogelijkheden en door het bevorderen van de oprichting van zelfhulpnetwerken, als door de heel symbolische kracht van het erfgoed in het leven van elk van hen.

We kunnen gebeurtenissen zoals oorlogen, aardbevingen of orkanen die het leven en de infrastructuur van hele landen hebben verwoest, niet met elkaar vergelijken, maar de huidige Corona-pandemie isoleert ons, scheidt gezinnen en gemeenschappen en veroorzaakt eenzaamheid en moeilijk te verwerken menselijk leed en verlies.

Covid-19 weergalmt in ons dagelijks leven in de media en dwingt vele landen om het grootste deel van hun activiteiten te staken en hele bevolkingen om in quarantaine te gaan. Het raakt aan onze zekerheden en zal onze manier van leven en met elkaar omgaan in de toekomst blijvend veranderen.

Musea en erfgoedsites hebben zich niet vergist in hun sociale rol door rechtstreeks virtuele rondleidingen aan te bieden en hun collecties op een nieuwe wijze te ontdekken. Hiermee

behouden en versterken ze de band met het publiek en helpen ze om deze periode van quarantaine te overbruggen.

Maar meer dan ooit is de fysieke toegankelijkheid van musea en erfgoedsites noodzakelijk, uiteraard met alle veiligheidswaarborgen. Dit contact is nodig voor het individu, alleen of in contact met de gemeenschap, voor ieders zelfontplooiing. Het is nodig om samen verder een gemeenschappelijke geschiedenis te schrijven die ons in staat stelt om onszelf in de toekomst te projecteren.

Individuele onzekerheid en het verlies van sociale contacten kunnen leiden tot een in onszelf keren of tot een heropbloei. Laten wij ons als museum- en erfgoedprofessionals, en u als politici, samen inzetten op maatschappelijke heropleving door een snelle heropening van de musea en erfgoedsites, vanzelfsprekend met inachtneming van alle richtlijnen voor de bezoekers en voor het personeel en met waarborgen voor de bescherming van het erfgoed en de leefbaarheid van de musea.

Musea, erfgoedsites en hun professionals staan klaar om die uitdaging aan te gaan en stellen zich ter beschikking van België en zijn inwoners, in de geest van ons nationaal devies.

Vlaamse Unesco Commissie van België
Commission belge francophone et germanophone pour l'UNESCO
ICOM België Vlaanderen
ICOM Belgique Wallonie-Bruxelles
ICOMOS Vlaanderen-Brussel
ICOMOS Belgique Wallonie-Bruxelles
FARO Vlaams Steunpunt voor Cultureel Erfgoed
Musées et Société en Wallonie
Brussels Museums
Vlaams Museumoverleg
Werkplaats immaterieel erfgoed
Europa Nostra Belgium
Herita

* Onder 'veerkracht' verstaan wij het vermogen van een systeem en zijn onderdelen om op doeltreffende wijze te anticiperen op de negatieve effecten, deze aan te passen of ervan te herstellen, zodat de structuren en de werking van dat systeem geheel of gedeeltelijk op een andere manier kunnen worden hersteld.